

ЦИВІЛЬНЕ, ГОСПОДАРСЬКЕ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 347.9

ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ПІДСТАВИ УЧАСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В ІНТЕРЕСАХ ІНШИХ ОСІБ

Роксолана Лемик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: roksolana.lemyk@lnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0001-6961-9715*

У Преамбулі Європейської хартії місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року [1] зазначено, що органи місцевого самоврядування є однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму, що існування органів місцевого самоврядування, наділених реальними функціями, може забезпечити ефективне і близьке до громадянина управління, стверджуючи, що з цього випливає необхідність існування органів місцевого самоврядування, які мають створені на демократичній основі директивні органи і широку автономію щодо своїх функцій, шляхи та засоби виконання цих функцій. Одним зі способів здійснення органами місцевого самоврядування своїх функцій є їх участь у цивільному процесі з метою захисту прав, свобод та інтересів інших осіб.

Відповідно до ч. 1 ст. 56 Цивільного процесуального кодексу України (далі, ЦПК України) [8], у випадках, встановлених законом, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи можуть звертатися до суду зі заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб або державних чи суспільних інтересів та брати участь у цих справах.

Проте і надалі дискусійними у науці цивільного процесуального права залишаються такі поняття, як правова природа інтересу органів місцевого самоврядування у цивільному судочинстві, мета і завдання участі таких суб'єктів, обсяг їх цивільного процесуального правового статусу та особливості реалізації їхніх процесуальних прав і обов'язків. Усе це свідчить про актуальність дослідження на науковому рівні правових проблем участі органів місцевого самоврядування в цивільному процесі для захисту прав, свобод та інтересів інших осіб.

У цій статті досліджено нормативний матеріал, наукову літературу і судову практику щодо участі органів місцевого самоврядування в цивільному судочинстві. Сформульовано висновки та пропозиції стосовно підстав вступу в цивільне провадження органів місцевого самоврядування та їх повноважень під час розгляду справи. Розглянуто форми участі органів місцевого самоврядування. Також окрему увагу приділено правовій природі висновку таких учасників цивільного провадження.

Ключові слова: орган місцевого самоврядування, висновок органу місцевого самоврядування, підстави участі органу місцевого самоврядування в цивільному процесі, форми участі органу місцевого самоврядування в цивільному процесі.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2022.75.101>

© Лемик Р., 2022

Особи, які володіють правом звернення з вимогою про захист своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, з огляду на вагомі об'єктивні причини, не завжди можуть реалізувати надане їм право самостійно. Хвороба, майновий стан, правова неграмотність – це далеко не усі приклади того, що може завадити такій особі здійснити своє право на судовий захист. Щоб норми ст. 55, 124 Конституції не стали для цих осіб декларативними, відповідно до ч. 2 ст. 4 ЦПК України у випадках, встановлених законом, до суду можуть звернутись органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах.

У сфері повноважень органів місцевого самоврядування істотним є право участі в цивільному судочинстві, що розглядається як на теоретичному рівні, так і на рівні законотворчої та правозастосовної діяльності. Йдеться, зокрема, про форми участі в цивільному судочинстві таких суб'єктів, а також межі їх повноважень. Право на втручання таких органів у права людини для захисту її інтересів потребують ретельного дослідження, у тому числі і з позиції правового регулювання.

Питання участі органів місцевого самоврядування в цивільному судочинстві було предметом дослідження таких науковців, як Й. Г. Богдан, І. М. Кучеренко, Ю. В. Рожик, Ю. Ю. Рябченко та ін.

Серед проблем, які потребують розв'язання, найважливішими є з'ясувати низку загальнотеоретичних та практичних питань, пов'язаних із визначенням форм участі та меж повноважень органів місцевого самоврядування в цивільному судочинстві, а також охарактеризувати правову природу їх висновку.

У цій статті автор ставить своїми завданнями: з'ясувати форми участі органів місцевого самоврядування в цивільному судочинстві; описати межі їх повноважень; охарактеризувати правову природу висновку, що видається цими суб'єктами на виконання своїх повноважень; сформулювати рекомендації щодо порядку застосування органами самоврядування своїх повноважень у сфері виконання представницьких функцій.

Серед органів місцевого самоврядування, що беруть участь у судових справах в інтересах інших осіб, найчастіше фігурують управління комунального майна органів місцевого самоврядування; органи опіки і піклування; структурні підрозділи органів місцевого самоврядування з питань захисту прав споживачів.

Маючи статус учасників справи, органи місцевого самоврядування також наділені процесуальною заінтересованістю, однак за змістом їх заінтересованість у справі відмінна від інтересу сторін чи третіх осіб. Ця заінтересованість визначається місцем у структурі цих органів та їх компетенцією. Беручи участь у цивільному судочинстві органи місцевого самоврядування мають на меті виконати покладені на них функціональні обов'язки.

Визначення мети та завдань участі органів місцевого самоврядування є істотним чинником для встановлення їхньої цивільно-процесуальної правосуб'єктності. Внаслідок аналізу різних поглядів щодо виду заінтересованості таких учасників цивільного провадження можна зробити висновок, що такі органи мають у цивільному процесі процесуальний інтерес службового характеру.

Як впливає з положень ст. 56 ЦПК України, є три форми участі органів місцевого самоврядування в цивільних процесуальних відносинах, у процесі їх здійснення права на захист прав, свобод чи інтересів інших осіб. Це: 1) звернення з позовними заявами (заявами) в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах; 2) участь у справах в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах; 3) участь у справі для подання висновків на виконання своїх повноважень.

Підстави звернення до суду органів місцевого самоврядування із заявами про захист прав та інтересів інших осіб регулюються законом. Наприклад, органи опіки та піклування відповідно до покладених на них завдань беруть участь у розгляді судами спорів, пов'язаних із захистом прав неповнолітніх дітей та осіб, які перебувають під опікою (піклуванням) [2, п. 1.7].

При зверненні до суду із заявою про захист прав чи інтересів інших осіб, орган місцевого самоврядування повинен надати письмові докази, що підтверджують наявність поважних причин, які унеможливають самостійне звернення суб'єктивно заінтересованих осіб до суду зі захистом своїх прав, свобод та інтересів. Це правило стосується і тих випадків, коли форма участі таких суб'єктів – звернення з позовними заявами. У цьому разі, крім загальних вимог, що встановлені для позовних заяв у ст. 175, 177 ЦПК України, органи місцевого самоврядування також повинні дотримуватися і спеціальних вимог, які передбачені в ч. 1 ст. 56 та ч. 5 ст. 175 ЦПК України і надавати суду документи, що підтверджують наявність передбачених законом підстав для звернення до суду в інтересах інших осіб.

Наприклад, позов в інтересах дитини можуть подати органи опіки і піклування у справі про позбавлення батьківських прав [6, ст. 164]. В позовній заяві крім вимог, що передбачені ст. 175 ЦПК України, орган місцевого самоврядування повинен обґрунтувати неспроможність позивача самостійно здійснювати захист своїх інтересів і подати відповідні докази, що підтверджують факт – вік дитини і, відповідно, відсутність процесуальної дієздатності; правова неграмотність; страх перед батьками у здійсненні такого права на судовий захист тощо.

Якщо орган місцевого самоврядування на виконання вимог ч. 1 ст. 56 та ч. 5 ст. 175 ЦПК України не надає відповідні відомості при зверненні з позовною заявою в інтересах інших осіб, то суд, керуючись положеннями ч. 1 ст. 185 ЦПК України, повинен залишити таку позовну заяву без руху і надати строк для виправлення цих недоліків.

У випадку, коли під час вирішення питання про відкриття провадження суд дійшов висновку, що підстави для звернення до суду в особи, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, відсутні, суд, керуючись п. 4 ч. 4 ст. 185 ЦПК України, постановляє ухвалу про повернення заяви.

У контексті цих положень закону, вважаю, що вимога про обґрунтування підстав звернення доречна лише при зверненнях у справах, в яких участь органів місцевого самоврядування є факультативною. У тих справах, де закон таку участь визначає обов'язковою, заявнику достатньо посилатися на відповідну норму. Це своєю чергою доводить доцільність викладення в новій редакції другого речення в ч. 1 ст. 56 ЦПК України: «При цьому органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які вступають в справу за власною ініціативою, повинні надати суду документи, що підтверджують наявність передбачених законом підстав для звернення до суду в інтересах інших осіб».

При розгляді судом спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, місця проживання дитини, виселення дитини, зняття дитини з реєстрації місця проживання, визнання дитини такою, що втратила право користування житловим приміщенням, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду, управління батьками майном дитини, скасування усиновлення та визнання його недійсним – участь органу опіки та піклування, представленого належною юридичною особою є обов'язковою [6, ч. 4 ст. 19]. Також у ч. 5 ст. 11 Закону України «Про забезпечення

організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [3] передбачено, що присутність представника органів опіки та піклування на судових засіданнях є обов'язковою в разі, якщо розглядають справу стосовно дитини або з питань, що зачіпають права дитини. Проте лише присутність представника органів опіки та піклування відповідно до цього Закону на судових засіданнях у справах стосовно дитини або з питань, що зачіпають права дитини, не забезпечить належного захисту прав і інтересів цієї дитини з боку органу опіки та піклування. Тому пропонується внести зміни в ч. 5 ст. 11, змінивши слово «присутність» на «участь». Це забезпечить можливість представникам органів опіки та піклування захищати права та інтереси дітей у суді повною мірою на правах учасника провадження.

Питання про залучення органу місцевого самоврядування до участі може вирішуватися судом і в справах, у яких інтереси сторони представляє законний представник. Відповідно до ч. 4 ст. 13 ЦПК України, якщо дії такого законного представника суперечать інтересам особи, яку він представляє, суд залучає відповідний орган чи особу, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Рішення про участь у справі органу місцевого самоврядування суд приймає в підготовчому провадженні, про що постановляє відповідну ухвалу суду. Такий висновок впливає з положень п. 4 ч. 2 ст. 197 ЦПК України, згідно з яким у підготовчому засіданні суд вирішує питання про вступ у справу інших осіб. Але, відповідно до ст. 279 ЦПК України, підготовче засідання не поводить у справах, які розглядають у порядку спрощеного провадження. Тому для уникнення двозначного тлумачення в питанні часових меж залучення органів місцевого самоврядування до участі у справі, потрібно перше речення ч. 6 ст. 56 ЦПК України викласти в такій редакції: «До закінчення підготовчого провадження або до початку першого судового засідання органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть бути залучені судом до участі у справі або брати участь у справі за своєю ініціативою для подання висновків на виконання своїх повноважень».

Варто зазначити, що залучення судом органу місцевого самоврядування допустиме як у позовному, так і в окремому провадженні. А така форма участі надає можливість захищати порушені права і свободи не лише позивача, а й відповідача, третьої особи, заявника чи заінтересованої особи. Щодо справ наказного провадження, то участь цих органів у таких справах можлива лише у формі звернення зі заявами. У тих випадках, коли участь органу місцевого самоврядування у справі визначена законом обов'язковою, незалучення таких суб'єктів варто розглядати як суттєве порушення процесуального закону і підставою до скасування ухваленого рішення в апеляційній інстанції.

Ухвала суду про залучення органу місцевого самоврядування до участі у справі є обов'язковою до виконання відповідним органом.

Закон не позбавляє права брати участь у справі й осіб, в інтересах яких було відкрито провадження у справі. Якщо в інтересах такої особи було подано позовну заяву, за наявності процесуальної дієздатності вона може скористатися правом відмовитися від позову. В такому випадку на підставі ч. 3 ст. 57 ЦПК України суд постановляє ухвалу про залишення заяви без розгляду. Якщо від позову відмовляється орган місцевого самоврядування, що звернувся в суд в інтересах інших осіб, це не позбавляє особу, на захист прав, свобод і інтересів якої подано заяву, права вимагати від суду розгляду справи та вирішення вимоги, що була подана, у первісному обсязі.

Органи місцевого самоврядування, які беруть участь у цивільних справах у межах повноважень, визначених ст. 56 ЦПК України є самостійними учасниками справи. Вступаючи з власної ініціативи чи будучи залученими судом у справу для надання висновків на виконання своїх повноважень, такі суб'єкти наділені повноваженнями осіб, що є учасниками справи, а беручи участь у справі в формі звернення в інтересах інших осіб, такі органи набувають прав і обов'язків позивача (заявника), в інтересах якого вони вступили в процес, окрім права укласти мирову угоду.

Відповідно до положень чинного законодавства, право апеляційного та касаційного оскарження рішень мають тільки ті органи, які були учасниками справи у попередній інстанції, при цьому має значення лише сам факт участі, а не форма участі органу місцевого самоврядування. Щоб уникнути несправедливої дискримінації в реалізації права на оскарження судових рішень органами, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, доцільно, доповнити перше речення ч. 1 ст. 56 ЦПК України словами такого змісту: «подавати апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами».

У випадку, якщо в процесі розгляду справи відбулася заміна неналежного відповідача або сторона вступила у справу на правах правонаступника і це є причиною припинення участі органу місцевого самоврядування в справі, оскільки новий позивач або відповідач не належать до переліку осіб, права та інтереси яких уповноважені представляти органи місцевого самоврядування в контексті ст. 56 ЦПК України, такий орган місцевого самоврядування повинен відмовитися від участі у справі. Для заповнення законодавчої прогалини і надання права органу місцевого самоврядування заявляти клопотання про відмову від участі у справі, пропоную доповнити ч. 2 ст. 57 ЦПК України другим реченням такого змісту: «Органи та інші особи, які відповідно до статті 56 цього Кодексу звернулися до суду в інтересах інших осіб, мають право відмовитися від участі у справі, в зв'язку зі зміною (припиненням) обставин, що були підставами їх звернення».

Окрім права укласти мирову угоду, сторони також мають право врегулювати свій спір за участю судді [8, ст. 201]. Такий спосіб примирення проводиться за згодою сторін до початку розгляду справи по суті і за метою та наслідками може бути прирівняний до мирової угоди. Оскільки в процесі примирення сторони також намагаються вирішити свій спір шляхом взаємних поступок стосовно їхніх прав і обов'язків, то незрозумілою є позиція законодавця щодо відсутності обмеження суб'єктів ст. 56 у праві врегулювати спір за участю судді від імені сторін, у чиїх інтересах вони беруть участь у справі. Дотримуючись послідовності у визначенні правового статусу органів і осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, доцільно доповнити положення ч. 1 ст. 57 ЦПК України після слів «за винятком права укласти мирову угоду», словами «врегулювати спір за участю судді».

Учасник справи має право заявити клопотання про розгляд справи за його відсутності [8, ч. 3 ст. 211]. Проте, якщо таке клопотання буде заявлено представником органу місцевого самоврядування – це ніщо інше, як ухилення від виконання своїх службових обов'язків, що своєю чергою є не лише неприпустимим, а й повинно зумовити відповідальність за порушення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування. Для уникнення подібних зловживань процесуальними правами пропоную ч. 1 ст. 57 ЦПК України після слів «за винятком права укласти мирову угоду» доповнити формулюванням такого змісту: «та заявляти клопотання про розгляд справи за їх відсутності».

Отже, з урахуванням попередніх пропозицій, ч. 1 ст. 57 ЦПК України у новій редакції матиме такий зміст: «Органи та інші особи, які відповідно до статті 56 цього Кодексу звернулися до суду в інтересах інших осіб, мають процесуальні права та обов'язки особи, в інтересах якої вони діють, за винятком права укладати мирову угоду; врегулювати спір за участю судді та заявляти клопотання про розгляд справи за їх відсутності».

Участь у справі органу місцевого самоврядування для подання висновків на виконання своїх повноважень допускається за їх власною ініціативою, на вимогу суду або за вказівкою закону. Наприклад, у ч. 2 ст. 312 ЦПК України зазначено, що орган опіки та піклування повинен подати суду висновок про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини.

Аналіз судової практики показує, що органи місцевого самоврядування подають висновок у справі майже у всіх випадках, коли їх участь у справі є обов'язковою. При цьому такий орган місцевого самоврядування, що надав у суд висновок на виконання своїх повноважень, не звільняється від обов'язку брати участь у справі, якщо на підставі закону така участь є обов'язковою.

Важливим є той факт, що висновки органів місцевого самоврядування не є засобом доказування і мають винятково рекомендаційний характер для суду. Суд під час ухвалення рішення суду, відповідно, не оцінює цей висновок на предмет його належності, допустимості чи достовірності. Тільки у ч. 6 ст. 19 СК України зазначено, що суд може не погодитися з висновком органу опіки та піклування, якщо він є недостатньо обґрунтованим, суперечить інтересам дитини. Проте ця правова норма не заповнює існуючу прогалину, оскільки, по-перше стосується лише сімейних справ, а висновок місцевого самоврядування може подаватись і в інших цивільних справах, а по-друге, не визначає правового значення цих висновків у цивільному процесі.

Говорячи про правову природу висновків місцевого самоврядування, потрібно звернути увагу на те, що ЦПК України не передбачає вимог до змісту такого висновку. Лише у ч. 3 ст. 312 ЦПК України передбачено, що до висновку органу опіки та піклування у справах про усиновлення мають бути додані: 1) акт обстеження умов життя заявника, складений за місцем його проживання; 2) свідоцтво про народження дитини; 3) медичний висновок про стан здоров'я дитини, про її фізичний і розумовий розвиток; 4) у випадках, встановлених законом, згода батьків, опікуна, піклувальника дитини, закладу охорони здоров'я або навчального закладу, а також самої дитини на усиновлення. Суд у разі необхідності може вимагати подання інших документів.

За своєю суттю висновки органів місцевого самоврядування є їхніми актами, які приймаються у формі рішень. Відповідно до ч. 1, 6 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] рада в межах своїх повноважень приймає нормативні та інші акти у формі рішень. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради в межах своїх повноважень приймає рішення. Те, що такі висновки є рішеннями органу місцевого самоврядування, має значення для встановлення вимог до їх форми, змісту та юридичної сили. А в п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді прав про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» [8] вказано, що висновок оформляють на бланку державних адміністрацій районів, районів міст Києва і Севастополя, виконавчих органів міських чи районних у містах, сільських, селищних рад, підписує голова (заступник голови) та скріплюють печаткою.

За змістом висновок органів місцевого самоврядування повинен бути мотивованим і ґрунтуватися на фактичних обставинах справи, а не зводиться лише до ствердної чи заперечної відповіді на вирішення цивільної справи, яка розглядається в суді, що простежується у правозастосовній практиці.

Такі висновки не є формою застосування спеціальних знань у цивільному процесі ні за своїм змістом, ні за правовою природою, тому суд не може скерувати висновок органу місцевого самоврядування у цивільному процесі на додаткове доопрацювання, як це передбачено у випадках з призначенням додаткової чи повторної експертизи. Оскільки для суду висновок має рекомендаційний характер, немає необхідності в наданні суду повноважень про повернення його на доопрацювання. У випадку необґрунтованості чи невмотивованості висновку органу суд може під час ухвалення рішення не брати його до уваги.

Інколи висновки органів місцевого самоврядування за змістом нагадують консультації спеціаліста. Наприклад, на підставі зібраних судом доказів (відповідно до положень ч. 2 ст. 13 ЦПК України), якщо буде встановлено, що в спорі про позбавлення батьківських прав дитина може залишитися без опіки чи піклування, суд вправі вирішити питання про призначення опіки або піклування над дитиною. Однак незмінним повинно залишатися правило про те, що відповідно до ст. 60 ЦК України [7], суд встановлює опіку або піклування над дитиною за поданням органу опіки та піклування. Для цього потрібно внести відповідні зміни в ст. 166 СК України, доповнивши цю норму частиною 4 такого змісту: «При задоволенні позову щодо позбавлення батьківських прав, суд, одночасно приймає рішення про встановлення опіки або піклування над дитиною з урахуванням висновків, викладених у поданні органу опіки та піклування».

Неврегульованими в законодавстві є правила визначення відповідного органу місцевого самоврядування при залученні його до участі у справі, якщо місце розгляду справи і місце проживання (перебування) особи, в інтересах якої цей орган залучається до участі у справі, є різними. Вважаю, що висновок, який орган місцевого самоврядування подає у справі на виконання своїх повноважень, повинен надаватися тим органом у територіальній юрисдикції якого перебуває особа чи об'єкт, стосовно яких цей висновок надається.

У зв'язку з вищезазначеним вважаю за необхідне доповнити ч. 6 ст. 56 ЦПК України третім реченням такого змісту: «Висновок у справі подає орган державної влади чи орган місцевого самоврядування за місцем постійного проживання (перебування) особи або за місцем знаходження об'єкту, щодо яких цей висновок надається».

За невиконання органами місцевого самоврядування обов'язків, що передбачені процесуальним законодавством, стосовно участі їх у процесі і надання висновку у справі, суд, керуючись положеннями ст. 148 ЦПК України, уповноважений постановити ухвалу про стягнення в дохід державного бюджету з відповідної особи штрафу у сумі від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, у випадку невиконання процесуальних обов'язків, зокрема ухилення від вчинення дій, покладених судом на учасника судового процесу.

Оскільки інформація, яка міститься у висновку органу місцевого самоврядування, не є засобом доказування, суд, відповідно, не дає оцінку таким висновкам. Враховуючи те, що висновок органу місцевого самоврядування є ширшим за змістом, ніж засоби доказування, що визначені в ч. 2 ст. 76 ЦПК України, оскільки такі засоби, як показання свідків або письмові докази не містять правової оцінки обставин справи, підтримую позицію законодавця і не вважаю за потрібне зараховувати висновок органу місцевого самоврядування до засобів доказування.

Отже, на підставі вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що в Україні органи місцевого самоврядування можуть брати участь у цивільному процесі як особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, у формі звернення зі заявами, вступу в розпочатий процес та подання висновків на виконання своїх повноважень. Така участь може бути факультативна (за ініціативою такого органу) або обов'язкова (на вимогу закону чи суду). Обсяг процесуальних прав та обов'язків таких суб'єктів залежить від їх форми участі у справі.

Щодо висновків, які органи місцевого самоврядування надають на виконання своїх повноважень, то такі висновки не є засобом доказування і для суду є рекомендаційними. Оскільки такі висновки містять правову оцінку обставин справи, ототожнення їх зі засобами доказування є недоцільним.

Щодо положень законодавства, що регулюють порядок вступу, форми участі, правовий статус та інші відносини, пов'язані з участю органів місцевого самоврядування в цивільному судочинстві як органів, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, то такі норми потребують відповідних змін та вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. м. Страсбург, ратифікована Законом № 452/97-ВР від 15 липня 1997 р. *Офіційний вісник України* 03.04.2015. № 24, № 39. Ст. 1418. С. 450, ст. 718.
2. Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26 травня 1999 року № 34/166/131/88 «Про затвердження Правил опіки та піклування». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>
3. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 р. *ВВРУ*. 2005. № 6. Ст. 147.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. *ВВРУ*. 1997. № 24. Ст. 170.
5. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав : Постанова Пленуму Верховного суду України № 3 від 30.03.2007. *Вісник Верховного суду України*. 2007. № 5. С. 7.
6. Сімейний кодекс України, 10 січня 2002 р. *ВВРУ*. 2002. № 21. Ст. 135.
7. Цивільний кодекс України, 16 січня 2003 р. *ВВРУ*. 2003. № 40. Ст. 356.
8. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України, 18 березня 2004 р. *ВВРУ*. 2004. № 40–41. Ст. 135.

References

1. Yevropejs'ka khartiia mistsevoho samovriadiuvannia vid 15 zhovtnia 1985 r. m. Strasburh, ratyfikovana Zakonom N 452/97-VR vid 15 lypnia 1997 r. (2013). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy* 03.04.2015. № 24, № 39, st. 1418. S. 450, st.718.
2. *Nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy u spravakh sim'i ta molodi, Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy, Ministerstva osvity Ukrainy, Ministerstva pratsi ta sotsial'noi polityky Ukrainy vid 26 travnia 1999 roku N 34/166/131/88 «Pro zatverdzhennia Pravyl opiky ta pikluvannia»*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/z0387-99#Tekht>
3. Pro zabezpechennia orhanizatsijno-pravovykh umov sotsial'noho zakhystu ditej-syrit ta ditej, pozbavlenykh bat'kivs'koho pikluvannia : Zakon Ukrainy vid 13 sichnia 2005 r. (2005). *VVRU*, №6, st. 147.

4. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 r. (1997). *VVRU*, № 24, st. 170.
5. Postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy «Pro praktyku zastosuvannia sudamy zakonodavstva pry rozghliadi sprav pro usynovlennia i pro pozbavlennia ta ponovlennia bat'kivs'kykh prav» №3 vid 30.03.2007. (2007). *Visnyk Verkhovnoho sudu Ukrainy*, № 5, 7.
6. Tsimejnyj kodeks Ukrainy, 10 sichnia 2002 r. (2002). *VVRU*, № 21, st. 135.
7. Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy, 16 sichnia 2003 r. (2003). *VVRU*, № 40, st. 356.
8. Tsyvil'nyj protsesual'nyj kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy, 18 bereznia 2004 r. (2004). *VVRU*, № 40–41, st. 135.

**TASKS AND LEGAL GROUNDS
FOR THE PARTICIPATION OF LOCAL SELF-GOVERNMENT
AUTHORITIES IN CIVIL PROCEEDINGS
ON BEHALF OF OTHER PERSONS**

Roksolana Lemyk

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: roksolana.lemyk@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-6961-9715*

Pursuant to part 1, article 56 of the Civil Procedure Code of Ukraine (CPC), when submitting written proof supporting the existence of substantiating reasons that make it impossible for individual appeals of interested parties to the courts, it is reasonable to apply this provision to the cases in which the participation of a local self-government is optional.

Such persons have an official interest, and their participation in the case facilitates to protect the rights and legitimate interests of the minors and disabled participants of civil proceedings. Local self-government bodies may apply to the court in the interests of other persons or enter into the initiated proceedings by themselves or at the request of the court. In addition, such subjects are able to provide conclusions in the exercise of their powers.

Taking into consideration the expediency of barring the participation of the local self-government in the case of legal succession or the substitution of an inadequate respondent and the inadmissibility of the participants causing turmoil as to the outcome of the case in their absence, it is suggested to introduce a new edition of part 1, article 56 of the CPC as follows: «The authorities and other persons, who pursuant to article 56 of this Code, applied to the court in the interests of others, have procedural rights and responsibilities of the person on behalf of whom they are acting, with the exception of concluding a settlement agreement; settling the dispute with the participation of a judge; as well as soliciting a motion to further case consideration in their absence.»

In order to legally establish the location of the local self-government authority which is to be relevant to the case in question, if the location of the place where the case is being considered differs from the location of the residence of the person in whose interest it is tried, the following third sentence is to be added to part 6, article 56 of the CPC: «The conclusion of the case is declared by the government authorities or local self-government authority of the permanent residence of the complainant or on the place where the object is located to which the conclusion applies.»

The extent to which the information given by the local self-government authorities is not a source of proof, the court evaluates the situation accordingly. Taking into consideration that the conclusion drawn by the local self-government authority is broader in context than

other methods of substantiation as described in part 2, article 76 of the CPC so far as testimonies of witnesses or written depositions do not take into account a legal assessment of the circumstances of the case, the author supports such legal position and considers it unnecessary to include the conclusions of the local self-government authority as evidence.

Keywords: self-government authority, conclusion of the self-government authority, evidence of the self-government authority in the civil proceedings, form of the local self-government authority in the civil proceedings.

Стаття: надійшла до редакції 19.09.2022

прийнята до друку 10.11.2022